

ENTREVISTA

PEDRO VALLÍN
Madrid

El posat serà i la barba canosa donen a Javier Elzo (Beasain, 1942) l'aire emèrit de qui ho és. Sociòleg especialitzat en joves i valors, aborda per primera vegada a *Los cristianos, ¿en la sacristía o tras la pancarta?* (Editorial PPC) un assumpte que escapa del rigor metodològic de les ciències socials per assajar, en sentit *montaignesc*, sobre el paper de la religió avui, el que del cristià es pot esperar i el que aquest ha d'exigir de la cúria.

El títol al·ludeix a la visibilitat del cristianisme. No havíem convingut fa 200 anys que la fe passava a la vida privada, i la raó s'imposava sobre la pública?

Allà hi ha el tema. Per què fem aquesta distinció entre fe i raó? El que vostè esmenta és el que es va pensar amb les teories de la secularització. Però aquesta és la gran sorpresa: després de la modernitat avançada, o de la postmodernitat, continua existint una dimensió religiosa amb caràcter públic. La qual cosa no vol dir que sigui sempre laudable. Fixi's en el que està passant ara a Egipte. Que la dimensió religiosa no queda limitada a l'àmbit del privat ho veiem, per exemple, en la fascinació que està exercint el nou Papa.

Vostè planteja una tipologia del cristià: el curial, l'anticlerical i l'exiliat.

El primer és el que creu que tot s'arregla obeint. Però només cal considerar que l'Església no sempre ha dit el mateix sobre les mateixes coses; ni tan sols a l'Església actual no diuen tots el mateix. Així que no val. El segon és molt important quantitativament: es tracta de ser cristià per criticar el que diu la jerarquia. És una forma de cristià, al contrari, similar a l'anterior.

Es tracta d'un prejudici, en els dos casos.

Sí, un prejudici. De vegades fa l'efecte que és de bon to que es critiqui. I ho dic jo, que sóc molt crític. El tercer tipus de cristià són la gran majoria dels que llegeixen el meu llibre: gent decebuda amb el rumb de l'Església, que no vol prendre una actitud de rebuig absolut i que es refugia en un exili interior.

Quins són els motius d'aquesta abdicació?

L'hivern doctrinal que va seguir al Concili del Vaticà II va portar molts cristians a retirar-se als quarts d'hivern per experimen-

“L'Església catòlica dels purs m'espanta”

Javier Elzo, sociòleg, autor de ‘Los cristianos, ¿en la sacristía o tras la pancarta?’

SERGIO CUESTA / ARXIU SM

Javier Elzo, a l'Associació de la Premsa de Madrid

EL PAPER DE LA RELIGIÓ A EUROPA

Un cristianisme útil

“Estic interessat en el fenomen de catolicisme i realitat a l'Europa d'avui, i és veritat que hi ha un fenomen de secularització –sosté el sociòleg Javier Elzo, autor del llibre–, però aquí és on dic que es tanca l'era constantiniana, en el sentit que el cristià no pretenderà

fer una Europa cristiana, ha d'assumir que és un entre d'altres. Però el missatge de Jesús és important i útil. Insisteixo, útil i vàlid per a la societat actual, encara que no té per què ser l'únic vàlid; de fet, no podem dir això, si volem ser honestos”.

tar una religiositat, no tant a la carta, però sí personalitzada. Fins i tot de vegades ho feien amb grups de cristians que pensen el mateix, però amb enormes dificultats per relacionar-se amb la jerarquia. Recordo una frase de Jordi Pujol, en les seves memòries: “Els batallons perduts de Pau VI”.

Quin dels tres és vostè?

No em serveix cap dels tres, perquè els dos primers es basen en el prejudici i l'últim en realitat és protestant, no catòlic, ja que la relació d'un amb Déu sense mediació és pròpia del protestantisme. El catolicisme es basa en la comunió, la dimensió comunitària. Aquest és el sentit tècnic del terme Església.

Vostè és molt crític amb els anacronismes de l'Església en qüestions com el paper de la dona, el celibat... Però alguns temen que, si l'Església relaxa la seva actitud i perd aquest to taxatiu, perdi rellevància.

El missatge dur, radical i taxatiu l'hauria d'augmentar, però en altres coses. No crec que l'essencial del cristianisme estigui en com fa l'amor la gent, amb preservatiu o sense. I allò de la dona és una vergonya. Aquests assumptes a més no són essencials en la fe, i és hora que l'Església comenci a aplicar el sentit comú. La quinta essència de l'Església està en el servei als altres, als pobres, per utilitzar la paraula que utilitza el Papa. I això, i tornem al principi, exigeix un paper social, públic i polític. Quan el Papa diu que les manifestacions del Brasil estan d'acord amb l'Evangeli, això què és? És política.

Parlant del Papa, el seu pontificat està generant moltes notícies: comissió de reforma de la cúria, investigació de les finances vaticanes, missatges sobre la pobresa, la tasca pastoral... Està actuant amb molta espontaneïtat i voldria que continués així. Hi ha gestos importants, com la insistència en la centralitat de la pobresa, o que hagi fulminat dos capítols de la banca vaticana. També hi ha coses que falten, i cal saber a qui anomenarà secretari

d'Estat, o arquebisbe de Madrid. I a més: es passarà tot el pontificat sense dir res del paper la dona a l'Església?

És paradoxal, perquè a més el vehicle de transmissió de la fe entre els catòlics és la dona, a diferència dels protestants, on el custodi de la religiositat és el pare.

Té tota la raó; aquest paper s'ha fet a través de la mare. I si de sobte s'ha produït una caiguda de la pràctica religiosa, ha estat perquè les joves de la transició que són mares avui, s'han secularitzat. Allà és on s'ha produït gran part de la ruptura. El cert és que el sacerdoti femení és un assumpte complicat. No va poder existir abans per la situació de la dona: fins que es va inventar la píndola i la dona va ser propietària de la seva reproducció, no va ser propietària de la seva vida.

Com jutjaria el paper de l'Església espanyola aquests anys?

Dir que ha estat desastrós potser és molt dir, però malament. L'Església ha estat aliada del sector més reaccionari de la societat espanyola, ha dit que no a tot, ha

PRESÈNCIA FEMENINA

“El paper de la dona a l'Església és una vergonya; cal tenir sentit comú”

SOCIETAT I CRISTIANISME

“L'essencial no pot ser com fa l'amor la gent, amb preservatiu o sense”

pres actituds numantines. El que em fa més mal de la jerarquia és que consideri que hi ha una paganització total de la societat i que només des de dins de l'ortodòxia és possible la salvació. Aquesta Església em fa molta por; l'Església catòlica dels purs, dels perfectes, m'espanta. D'aquí al totalitarisme no hi ha res.

O a la marginalitat.

Fins i tot hi ha el risc que es converteixi en secta. No crec que passi, ja que dins de l'Església hi ha grups molt potents que no veuen l'Església d'aquesta manera. Per exemple, a Catalunya hi ha el grup Sant Jordi de drets humans, la tasca de Montserrat, els jesuïtes de Barcelona, l'escola del Sagrat Cor de Barcelona... aquestes coses existeixen, però no tenen la visibilitat d'uns bisbes darrere d'una pancarta.●

Josép-Maria Puigjaner

Ciutadania entre ètica i política

Fa uns dies tres professors universitaris (Daniel Gamper, Ferran Sáez i Josep Maria Esquirol, moderats per Francesc Torralba) van projectar, en una taula rodona a la Universitat Ramon Llull les seves reflexions sobre el necessari vincle entre ètica i política. Amb matisos diferents, van convenir en l'afirmació que la política necessita l'ètica. No en pot prescindir, si vol aconseguir un grau suficient de decència i d'acceptació per part dels ciutadans. Quan en l'exercici de la política s'aprimen els lligams amb l'ètica o fins i tot es trenquen, els ciutadans en pateixen les conseqüències.

És saludable pensar que una proporció majoritària dels polítics que avui es mouen per l'escena pública hispànica, després d'haver accedit democràticament a un lloc de representació i de poder, es plantegen la necessitat d'actuar amb la consciència atenta a les exigències de l'ètica. Tanmateix, les reiterades informacions sobre les conductes corruptes de determinats polítics pertanyents a diverses formacions, tant se val si són de dretes o d'esquerrres, són enormement demolidores. D'una banda, embruten la imatge del col·lectiu de persones que es dediquen a la *cosa pública*. I, de l'altra, desmoralitzen els

ciutadans, que se senten enganyats i que, aleshores, tendeixen a proferir la tòpica sentència condemnatòria segons la qual "tots els polítics són iguals", que vol dir: tramposos, fal·laços, desaprensus i incompetents.

No ens penséssim, tanmateix, que la vinculació entre ètica i política és un assumpte fàcil de gestionar sense una bona dosi d'esforç, perquè ben mirat aquesta vinculació és, per naturalesa, clarament problemàtica. El mestre José Luis López Aranguren va deixar escrit, ara fa exactament 50 anys, que "la moralitat política –com la moralitat privada, individual– és àrdua,

problemàtica, difícil, mai no assolida plenament, sempre in via i, alhora, sempre en qüestió. L'autèntica moral és i no pot deixar de ser lluita per la moral. Lluita incessant, recerca sense possessió, tensió permanent i autocrítica implacable".

En aquests moments que vivim, no puc deixar d'imaginar un eventual nou escenari col·lectiu a partir de la constitució d'una Catalunya amb Estat propi. M'agradaria que l'element pensant en el futur del país considerés la necessitat que la nova Catalunya se sustentés en una millor convivència entre ètica i política, en benefici del benestar anímic dels seus ciutadans. ●